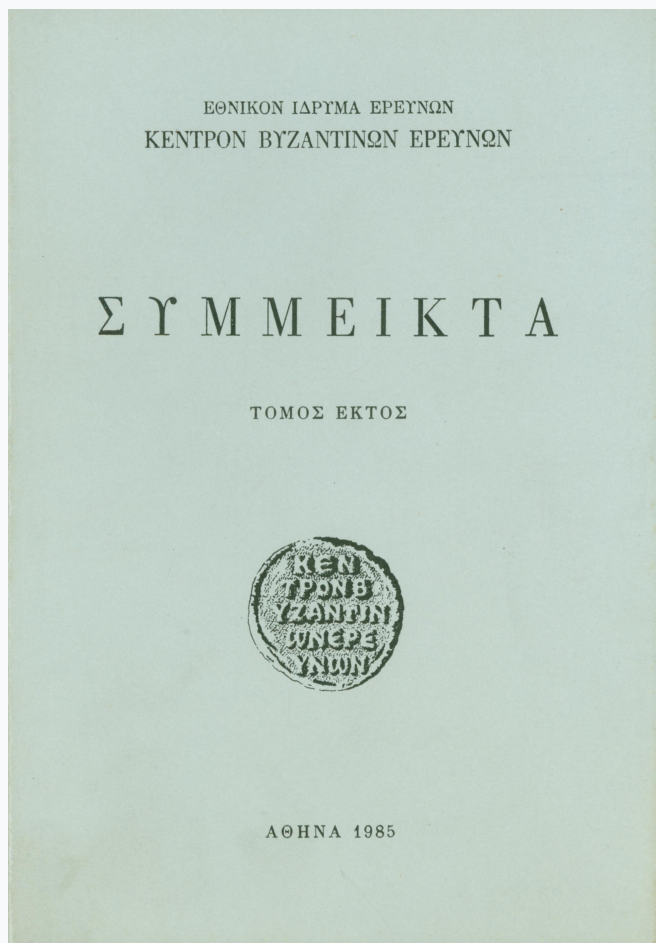

Byzantina Symmeikta

Vol 3 (1979)

SYMMEIKTA 3

Παλαιογραφικά Ύδρας

Κρίτων ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

doi: [10.12681/byzsym.665](https://doi.org/10.12681/byzsym.665)

Copyright © 2014, Κρίτων ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ Κ. (1979). Παλαιογραφικά Ύδρας. *Byzantina Symmeikta*, 3, 179–195.
<https://doi.org/10.12681/byzsym.665>

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΥΔΡΑΣ*

Τὸ 1959 καὶ 1960 ὁ Λ. Πολίτης ἐντόπισε καὶ κατέγραψε δύο συλλογές χειρογράφων στὴν Ὑδρα. Ἡ πρώτη, γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ὁποίας δὲν ὑπῆρχε παλιότερη μνεία, ἀποτελεῖται ἀπὸ 40 χειρόγραφα τῆς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ¹. Ἡ δευτέρα ἀπαρτίζεται ἀπὸ 7 χειρόγραφα τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας («Μοναστήρι») στὴν πόλη τῆς Ὑδρας². Ἀπὸ αὐτά, μόνον ἓνα, ποὺ περιέχει ὑπόμνημα τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, εἶχε περιγραφεῖ παλιότερα³. Συνοπτικὴ ἀναγραφή τῶν δύο συλλογῶν δημοσίευσε πρόσφατα ὁ ἴδιος⁴.

Στὴ διάρκεια ἐπισκέψεώς μου στὴν Ὑδρα, ποὺ πραγματοποιήθηκε στὰ πλαίσια τῶν ἀποστολῶν τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν τοῦ Ε.Ι.Ε. τὸν Αὐγούστο τοῦ 1975, ἐντοπίστηκαν 24 ἀκόμη χειρόγραφα στὴ μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ, στὴ μονὴ Ἀγίας Τριάδος, στὸ μετόχι τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ στὸ Ἀρχεῖο τῆς Κοινότητος Ὑδρας.

Ἀπὸ τὴ μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ προέρχονται 18 ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα ἐντοπίστηκαν μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ ἔρευνα στὸ καθολικὸ, τὰ κελιά καὶ τὴ

*Τὸν σεβασμιώτατο μητροπολίτη Ὑδρας κ. Ἱερόθεο καὶ τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ π. Εὐθύμιο εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴ φιλοξενία καὶ τὴ βοήθειά τους.

1. Γιὰ τὴ μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ, ποὺ συστήθηκε στὰ 1813 στὴ θέση προϋπάρχοντος ναυδρίου ἀπὸ ὁμάδα κολλυβάδων ποὺ κατέφυγε στὴν Ὑδρα μετὰ τὴ λήξιν τῆς γνωστῆς «ἔριδος τῶν κολλύβων» στὸ Ἅγιον Ὄρος, βλ. Ν. Γ. Χαλιόρη, *Ἡ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ*, Πειραιῆς 1928, καὶ Ἀ. Λιγνοῦ, *Ἱστορία τῆς Νήσου Ὑδρας*, τόμ. 1, Ἀθήνα 1946, σελ. 192 - 195. Γιὰ τὴν ἔριδα, γενικά, τῶν κολλύβων στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴ διασπορὰ τῶν κολλυβάδων στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου βλ. τὸ κλασικὸ ἄρθρο τοῦ L. Petit, *La grande controverse des colybes*, *Echos d'Orient* 2 (1898 - 1899), σελ. 321 - 331. Χ. Σ. Τζώγα, *Ἡ περὶ μνημοσύνων ἔρις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 1969 (ἰδιαίτερα σελ. 133 - 138), ὅπου ἡ λοιπὴ βιβλιογραφία, καὶ Κ. Παπουλίδης, *Τὸ κίνημα τῶν κολλυβάδων*, Ἀθήνα 1971, σελ. 84 - 91.

2. Γιὰ τὸ ναὸ τῆς Παναγίας ποὺ λειτουργοῦσε παλιότερα ὡς μονὴ βλ. Λιγνοῦ, ὁ.π., σελ. 183 - 190.

3. Χ. Ι. Παπαϊωάννου, *Ἐν χειρόγραφον τοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας Θεοφυλάκτου εἰς τὰ 4 Ἐδαγγέλια*, Θεολογία 3 (1925), σελ. 243 - 255. Ὁ ἴδιος δίνει τὴν ἀόριστη πληροφορία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ συλλογῆς δέκα περίπου χειρογράφων. Πρβλ. καὶ Μ. Richard, *Répertoire des Bibliothèques et des Catalogues de manuscrits grecs*², Παρίσι 1958, σελ. 107, ἀρ. 400.

4. Λ. Πολίτη, *Συνοπτικὴ ἀναγραφή χειρογράφων ἐλληνικῶν συλλογῶν*, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 84 - 89.

βιβλιοθήκη τῶν ἐντύπων βιβλίων τῆς μονῆς. Ἔτσι, τὰ χειρόγραφα, μαζί με τὰ 40 πού κατέγραψε ὁ Πολίτης, ἀνέρχονται συνολικά σέ 58. Ἡ περιγραφή τῶν νέων χειρογράφων, πού ἀκολουθεῖ, ἔχει δική της ἀρίθμηση, με παράλληλη ἀναγραφή – σέ παρένθεση – τῆς συνέχειας τῆς ἀριθμώσεως Πολίτη. Ἡ συλλογή ἀφοῦ μικροφωτογραφήθηκε, ταξινομήθηκε καὶ τοποθετήθηκε σέ ἰδιαίτερο τμήμα τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς¹.

Στὴ μονὴ Ἀγίας Τριάδος, πού ἐγκαταλείφθηκε μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰ. καὶ ἀνασυστήθηκε πρόσφατα², καταγράφηκαν δύο μουσικά χειρόγραφα. Πληροφορίες γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἄλλων χειρογράφων στὸ παρελθὸν δὲν ὑπάρχουν. Ἐξ-ἄλλου, ἔρευνα στὴ μητρόπολη Ὑδρας γιὰ τὴν ἀνέυρεση χειρογράφων τῆς μονῆς, πού τυχὸν μεταφέρθηκαν παλιότερα ἐκεῖ, δὲν εἶχε ἀποτελέσματα.

Τρία χειρόγραφα βρέθηκαν καὶ καταγράφηκαν στὸ νὰ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη, μετόχι τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὄρους στὴν πόλη τῆς Ὑδρας³.

Τέλος, περιγράφεται ἐδῶ ἓνα χειρόγραφο πού ἐπισημάνθηκε στὸ Ἀρχεῖο τῆς Κοινότητος Ὑδρας, σέ κιβώτιο ἀνάμεσα σέ ἄλλους κώδικες.

ΜΟΝΗ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

1(41) Χαρτ. 23,5 × 17,5 φ. Β + 53

18ος αἰ.

Ἀκολουθίες διαφόρων ἁγίων.

1. (φ. 1) Ἀκολουθία τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου, Ἰωάννου, Σερίδου, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου. (Περιέχει δύο κανόνες: α) τῶν Βαρσανουφίου, Ἰωάννου καὶ Σερίδου. Ὡδὴ α', ἦχος πλ. β', Ὡς ἐν ἡπίερω πεζεύσας. Ἀρχ. Ταῖς ὑπερφώτοις τοῦ πνεύματος ἀστραπαῖς β) τῶν Δωροθέου καὶ Δοσιθέου. Ὡδὴ α', ἦχος πλ. δ', Ἀρματηλάτην Φαραώ. Ἀρχ. Τῆς οὐρανίου πατριᾶς τῷ ἔρωτι κατασχεθεῖς).

2. (φ. 22) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν (MR, 5, 330 - 335).

3. (φ. 38) Ἐκλογή ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ σοφωτάτου ἀνδρὸς Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ τοῦ εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν, ἱεραπόστολον καὶ ἱεράρχην Ἀθηνῶν μέγαν Ἱερόθεον. Ἀρχ. Τὸν Ἱερόθεον θέλω ἐγκωμιάσει τὸν ἱερόν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον (Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου ἐπισκόπου

1. Ἡ μικροφωτογράφηση τοῦ συνόλου τῶν χειρογράφων, καθὼς καὶ ἐκείνων τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας ἐγίνετο τὸ 1976 ἀπὸ τὸ Ἱστορικὸ καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

2. Γιὰ τὴ μονὴ βλ. Λιγνοῦ, ὁ.π., σελ. 190 - 191.

3. Γιὰ τὸ μετόχι τῆς Μεγ. Λαύρας βλ. Λιγνοῦ, ὁ.π., σελ. 196 - 198.

Ἀθηνῶν. . . , παρὰ. . . Χατζῆ Στεφάνου Κ. Σκαθάρου, Ἀθήνα 1878, ΒΑΓ, σελ. 104. Πρβλ. καὶ ΒΗΓ³ 751).

4. (φ. 45). Τροπάρια εἰς τὴν λιτὴν καὶ κανῶν ἕτερος τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου (Ἄ κανόνας ἔχει ἀκροστιχίδα: Ἱεροθέω ἄσμα σὸν πόθω δεύτερον μέλλω. Ἦχος πλ. β', Ὡς ἐν ἠλείρω. Ἀρχ. Ἱμειρομένω προσάδειν σοι).

Τὸ χφ. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τριάδιο καὶ 6 τετράδια χωρὶς ἀρίθμηση. Διακρίνονται δύο γραφεῖς: στὰ φφ. 1 - 45 ὁ πρῶτος καὶ στὰ φφ. 46 - 49 ὁ δεύτερος. Ἡ γραφή καὶ τῶν δύο εἶναι μετρίου μεγέθους, ἀγροῖκος, γρήγορη, ἀλλὰ εὐανάγνωστη. Χρήση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικὰ καὶ τοὺς τίτλους. Ἡ μελάνη μαύρη, ἐξίτηλη. Ἡ βιβλιοδεσία ἔχει χαλαρωθεῖ καὶ τὰ φύλλα ἔχουν ρυπανθεῖ ἀπὸ τὴ συχνὴ χρῆση. Ἡ στάχωση εἶναι ἀπὸ καφὲ δέρμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας, χωρὶς ἔντυπα κοσμήματα.

2(42) Χαρτ. 14,5 × 10 φφ Β + 165

17ος αἰ.

Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον», σὲ 225 κεφάλαια.

(φ. 1 - 15^v) Πίναξ ἀκριβῆς τῆς παρούσης πικτύδος (περιέχει τοὺς τίτλους 228 κεφαλαίων).

(φ. 16 - 33^v) Ὁ τίτλος: Νομοκάνωνον πάνυ πλουσιώτατον καὶ νουθεσία εἰς πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια. Ἀκολουθεῖ τὸ προοίμιον. Ἀρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων.

(φ. 33^v) Κανόνες συνοδικοὶ καὶ ἀποστολικοὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἐτέρων πολλῶν ἁγίων κατὰ τάξιν, νεωστὶ συνταχθέντες διὰ τὸ ἀσύγχυστον. Ἐπονται τὰ κεφάλαια. Κεφ. α' Περὶ πνευματικοῦ καὶ περὶ τοῦ μὴ λύειν ἐτέρου πνευματικοῦ κρίσιν. Ἀρχ. Πνευματικοὶ λέγονται οἱ κύριοι. (φ. 158) κεφ. σκδ' Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας κοινῇ γλώττῃ, περὶ γονορροίας καὶ ὑγρότητος ἀνθρώπου. (φ. 161^v) [κεφ. σκε'] Εὐχὴ μεγάλη ἦν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἡ πνευματικὸς ἐπὶ τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 536 - 537). Παραλείπονται τὰ κεφάλαια σκστ' ἕως σκη' [γιὰ τὸν νομοκάνωνα τοῦ τύπου: «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον» βλ. Σπ. Ν. Τρωϊάνου, *Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον»*, Ἀθήνα 1969, ἀνάτ. ἀπὸ τὸ Ἀρχ. Ἐκκλ. καὶ Κανον. Δικαίου, τόμ. ΚΓ' (1968) καὶ ΚΔ' (1969)].

Τὸ χφ. ἀποτελεῖται ἀπὸ 21 τετράδια (τὸ 15ο εἶναι ἐπτάδιο καὶ τὸ 21ο ἐξάδιο), ἀριθμημένα ἀπὸ τὸν γραφέα στὸ πάνω ἀριστερὰ verso κάθε τετραδίου. Ἡ γραφή εἶναι μετρίου μεγέθους, ταχεῖα, γωνιώδης καὶ δεξιοκλινής. Χρήση ἐρυθρογραφίας γίνεται στὰ ἐπίτιτλα, τὰ ἀρχικὰ καὶ τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων. Ἡ μελάνη καστανόχρωμη, ἐξίτηλη. Τὸ χφ. εἶναι σταχωμένο μὲ μεμβράνιο φύλλο κώδικα (γραφή πιθανότατα 14ου αἰ., πολὺ ἐξίτηλη), πάνω σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

Κτητορικὰ σημειώματα: α) (φ. Β) *Καὶ τότε τῆς ἐν Ὑδρα μονῆς τοῦ Προφ(ή)του Ἡλιοῦ β* (φ. 15^v) *Ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου ἀρχidiaκόνου Νικηφόρου.*

3(43) Χαρτ. 22,5 × 16 σελ. κδ' + 709

18ος αϊ.

Διονυσίου τοῦ ἐκ Σιατίστης, Βιβλίον καλούμενον Ἴχνος Χριστοῦ.

(σ. α') Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου: Βιβλίον καλούμενον Ἴχνος Χριστοῦ, ἦτοι ὀμιλίας πνευματικάι, ἠθικάι καὶ ψυχωφελεῖς, συντεθεῖσαι παρὰ Διονυσίου ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ πατρὸς ἐκ Σιατίστης, ἀσκοῦντος κατὰ τὸ ἀγιώ-
νυμον ὄρος τοῦ Ἰθωνος ἐν τῇ ἱερᾷ σκῆτῃ τοῦ ἀγίου Δημητρίου, τῇ κειμένῃ
κατὰ τὴν μεγίστην λαύραν τοῦ Βατοπεδίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι παρὰ
τοῦ. . . καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν.

1. (σ. γ') Πρόλογος τοῦ συγγραφέα. Ἄρχ. Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ
καὶ ἐν τῇ γῇ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν.

2. (σ. ζ') Στίχοι διάφοροι τοῦ συγγραφέα. Ἄρχ. Βιβλίον τὸ καλούμενον
Χριστοῦ τὸ θεῖον Ἴχνος.

3. (σ. θ') Ἐπιστολὴ τοῦ συγγραφέα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Μύρων τῆς
Λυκίας Ἰωάννη. Ἄρχ. Ὄταν ὁ πολυεὐσπλαχνος καὶ φιλόανθρωπος δεσπότης.
Ἀκολουθοῦν: (σ. ια') Ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας Ἰωάννης
τοῖς ἐντευξομένοις. Ἄρχ. Τὸ παρὸν βιβλίον μετὰ σκέψεως θεωρήσας, εἶδρον
αὐτὸ συναῖδον, (σ. ιδ') τοῦ ἴδιου ἐπιστολὴ πρώτη πρὸς τὸ συγγραφέα, (σ. ιστ')
τοῦ ἴδιου ἐπιστολὴ δεύτερη πρὸς τὸ συγγραφέα, (σ. ιστ') Κυπριανοῦ ἱεροδια-
κόνου, διδασκάλου τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐπιστολὴ πρὸς τὸ συγγρα-
φέα, (σ. ιη') Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν συγγραφέα.
Ἄρχ. Ἀνέγγων τὰς ἱεράς καὶ ἠθικάς ὀμιλίας σου, (φ. κδ') Προκοπίου, οἰκου-
μενικοῦ πατριάρχου, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἴδιο.

4. Ἐπονται 42 ὀμιλίαι. (σ. 1) Ὁμιλία α'. Περὶ φιλαυτίας καὶ ἀπόκρισις
εἰς τοὺς πατέρας τῆς σκῆτεως. Ἄρχ. Τί ἡξεύρω νὰ εἶπω ἐγὼ ὁ ἐσκοτισμένος
ἀμαρτωλός. (σ. 462) Ὁμιλία ββ'. Εἰς τὸ «ὁ Θεὸς τίς ὁμοιωθήσεται σοι;»
καὶ εἰς τὸ «ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν». Ἄρχ. Κατανοῶντας ὁ προφήτης καὶ πνευ-
ματοφόρος Δαβίδ.

5. (σ. 476) Διονυσίου τοῦ ἐκ Σιατίστης, Ἐπιστολὴ πρὸς τινὰ εὐλαβέστατον
μοναχὸν Δωρόθεον. Ἄρχ. Ἀνάρμοστον εἶναι ὅταν εὐρίσκειται τινὰς πάντοτε
ἐμπροσθεν τῆς πηγῆς.

6. (σ. 486) Τοῦ ἴδιου, Ἐπιστολὴ πρὸς τινὰ ἀσθενοῦντα ἀδελφὸν τοῦνομα
Διονύσιον. Ἄρχ. Ἀδύνατον νὰ μὴν φθαρῇ καὶ νὰ ξηρανθῇ κάθε φυτὸν.

7. (σ. 496) Λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. Ἄρχ. Ὁ ἀγενδεὴς
Θεὸς καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων κύριος.

8. (σ. 513) Ἐγκώμιον εἰς τὸν βαπτιστὴν τοῦ Σωτῆρος, Ἰωάννην τὸν Πρό-
δρομον. Ἄρχ. Ὄταν ὁ Κύριος ὤρισεν εἰς τοὺς ἀποστόλους.

9. (σ. 527) Ἐγκώμιον εἰς τὸν θεῖον ἀπόστολον καὶ ἡγαπημένον Ἰωάννην
τὸν Θεολόγον καὶ εὐαγγελιστὴν. Ἄρχ. Ἀπὸ μὲν τὸ στερέωμα, τὸν φαινόμενον
λέγω οὐρανόν.

10. (σ. 541) Ἐγκώμιον εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦ Κυρίου ἀπόστολον Θωμά. Ἄρχ. *Πρὸ χρόνους πολλοὺς ἐπροφήτευσεν ὁ μακάριος προφήτης Λαβίδ.*
11. (σ. 557) Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἔνδοξον προφήτην Ἡλίαν. Ἄρχ. *Θαῦμα φρικτὸν καὶ μεγάλη ἐκπληξις ἤθελεν ἀκολουθήσει.*
12. (σ. 572) Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλήτην Δημήτριον. Ἄρχ. *Ἐὰν εἰς τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ.*
13. (σ. 588). Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ τροπαιοφόρον Γεώργιον. Ἄρχ. *Πόση ἄραγε χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἔγινεν.*
14. (σ. 599) Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Μαρίαν. Ἄρχ. *Ποῖος ἤθελε δυνηθῆ νὰ τιμήσῃ λίθον πολύτιμον.*
15. (σ. 614) Ἐγκώμιον εἰς τὴν ὁσίαν Μαρίαν τὴν Αἴγυπτίαν καὶ περὶ ἐγκρατείας. Ἄρχ. *Δὲν εἶναι θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅταν ἕνας ὁδοιπόρος.*
16. (σ. 624) Πίνακας περιεχομένων τοῦ βιβλίου.
17. (σ. 632) Ἐγκώμιον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος ἀρχιεπισκόπου Λαρίσσης τοῦ θαυματουργοῦ. Ἄρχ. *Καλὸν εἶναι νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸν φωτοδότην καὶ φωτοπάροχον Θεόν.*
18. (σ. 644) Ἐρώτηση τοῦ μητροπολίτη Λακεδαιμονίας Θεοφάνη: *ὅτι ἕνας χριστιανὸς ὁποῦ εἶναι βαπτισμένος. . . σώζεται ἢ κολάζεται;* [Ἐπάντηση Διονυσίου ἐκ Σιατίστης], Ἄρχ. *Ἐλαβα, δεσπότη μου, τὰ τετράδια μαζί μὲ τὸ εὐχητικὸν καὶ δηλωτικὸν τῆς ραβίαςον.*
19. (σ. 649) [Διονυσίου ἐκ Σιατίστης;] Ἐπιστολὴ πρὸς ἱερομόναχο Λεόντιο. Ἄρχ. *Ἄξιον ὄλων τῶν κακῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν.*
20. (σ. 660) Δέκα ὁμιλίαι στοὺς μακαρισμοὺς. Ὁμιλία εἰς τὸν ἀ' μακαρισμόν. Ἄρχ. *Ὅταν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ φιλόανθρωπος.* (σ. 705) Ὁμιλία εἰς τὸ «χαίρετε καὶ ἀγαλλιάσθε». Ἄρχ. *Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου αἱ ὁποῖαι καὶ μακαρισμοὶ ὠνομάσθησαν.*

Διακρίνονται δύο γραφεῖς: ὁ πρῶτος στίς σελ. α' - κδ' καὶ 1 - 631 (γραφή μετρίου μεγέθους, δεξιοκλινῆς καὶ σελ. 572 - 631 περισσότερο γωνιώδης) καὶ ὁ δεύτερος στίς σελ. 632 - 709 (γραφή γρήγορη, δεξιοκλινῆς). Ἡ ἀρίθμηση τῶν σελ. α' - κδ' καὶ 1 - 631 ἔγινε ἀπὸ τὸν πρῶτο γραφέα, ἐνῶ τῶν ὑπολοίπων εἶναι μεταγενέστερη. Χρῆση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικὰ καὶ τοὺς τίτλους. Κατάσταση καλὴ. Ἡ στάχωση εἶναι ἀπὸ καφὲ δέρμα, ἐπάνω σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας μὲ ἔντυπο ἐπίχρυσο σταυρὸ στὸ μέσο τῆς ἐμπρόσθιας καὶ ὀπίσθιας ὄψεως.

Κτητορικὸ σημεῖωμα: (σ. α') *Καὶ τότε Ἐδθυμίου ἱερομονάχου Β[υζαντίου].*

Τὸ ἔργο, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν τίτλο, εἶχε ἐτοιμαστῆ γιὰ ἔκδοση πού πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Κοσμᾶ τὸν ἐκ Καρπάθου τὸ 1928 (βλ. Κ. Χ α ρ α λ α μ π ῖ δ η, ΘΗΕ, τ. 5, σελ. 82 - 83· τὴν ἔντυπη ἔκδοση δὲν μπόρεσα νὰ συμβουλευτῶ). Σώζεται καὶ στοὺς ἀθωνικοὺς κώδικες: Βατοπεδίου 385 (Σ. Εὐ σ τ ρ α τ ῖ ἄ δ η - Ἀ ρ κ α δ ῖ ο υ Β α τ ο - π ε δ ῖ ο υ, *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Βατοπεδίου ἀποκκιμένων κωδίκων*, Παρίσι 1924, σελ. 73), Σιμωνόπετρας 71 (=1339, Λ ἄ μ π ρ ο υ, *Κατάλογος Ἀγ. Ὁρους*, τόμ. Α', σελ. 122), Παντελεήμονος 975 (=6302, Λ ἄ μ π ρ ο υ, *Κατάλογος Ἀγ. Ὁ-*

ρους, τόμ. Β', σελ. 435) και Σκήτης 'Αγίου Δημητρίου 14 (E. Lamberz - E. K. Λίτσα, Κατάλογος χειρογράφων τῆς Βατοπεδινῆς σκήτης 'Αγίου Δημητρίου, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 47 - 48).

4(44) Χαρτ. 19,2 × 14,4 φφ. 227

ἔτ. 1607

Νομοκάνων Μανουὴλ Μαλαξοῦ (παράφραση) σὲ 420 κεφάλαια.

(φ. 1) Πίναξ τοῦ παρόντος νομίμου (περιέχονται οἱ τίτλοι 420 κεφαλαίων).

(φ. 18) Κεφ. α' Περὶ κριτοῦ ἦτοι ἀρχιερέως τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθῆς, (φ. 188) κεφ. τνδ' Τάξις πρωτοκαθεδρίας τῶν ὀσιωτάτων πατριαρχῶν, (φ. 189) κεφ. τνστ' Αἱ ἀρχιεπισκοπαί, (φ. 189^v) κεφ. τνζ' Περὶ ποῖοι ἐκ τοῦς μητροπολίτας ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπάς, (φ. 190^v) κεφ. τνη' Περὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὅπου ἐτιμήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ ἐγένοντο μητροπολίται καὶ περὶ ἐπισκόπων ὅπου ἐγίναν ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἀπὸ ποῦ τῶν ἀρχιεπισκόπων ἐγένοντο οὗτοι, (φ. 191^v) κεφ. τνθ' Περὶ τῶν μητροπολιτῶν, ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι, ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον· οὗτοι εἶναι ὅπου ἔχουν τὰς ἐξαρχίας, (φ. 218) κεφ. κ' Περὶ ἐλεημοσύνης· Τί ἀγαθὰ λαμβάνει ἐκεῖνος ὅπου κάμνει αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην, (φ. 220) Εὐχὴ συγχωρητικὴ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως ἢ πνευματικοῦ πατρὸς εἰς τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν (G o a r, *Εὐχολόγιον*, σελ. 536 - 537), (φ. 223) Εὐχὴ ἐτέρα ἐπὶ μετανοοῦντα (G o a r, *Εὐχολόγιον*, σελ. 538).

Τὸ χειρόγραφο ἀποτελεῖται ἀπὸ 28 τετράδια (τὸ 2ο ἔχει 9 φφ. καὶ τὸ 14ο 10φφ.) χωρὶς ἀρίθμηση. Ἡ γραφὴ εἶναι μετρίου μεγέθους, ὄρθια, γωνιώδης, λειτουργικὴ (ἀπὸ τὸ φ. 104 γίνεται περισσότερο ταχεία). Τὸ ὄνομα τοῦ γραφέα εἶναι Γρηγόριος. Τὰ φφ. 220 - 224 γράφηκαν ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Λεόντιο, πρόεδρο Πρεσπῶν (γραφὴ μεγάλου μεγέθους, στρογγυλή, λειτουργικὴ). Ἡ χρῆση ἐρυθρογραφίας εἶναι πολὺ συχνὴ στὰ ἀρχικά, στοὺς τίτλους καὶ στὶς ἐνδείξεις τῶν πηγῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες καταρτίστηκαν τὰ κεφάλαια. Κατάσταση καλὴ. Ἡ στάχωση πάνω σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας μὲ χρῆση δέρματος στὴ ράχη.

Σημειώματα γραφέων: (φ. 219) + *Δῶρον τὸ παρὸν τοῦ Θεοῦ συνεργεῖα / ἔγραψεν ἰδοὺ γρηγόριος ἐν πόνω / + 'Εγράφη ἐπὶ ἔτους ζοιέ' ἰνδ(ικτιῶνος) ε'.*

(φ. 224) *'Εγράφησαν αὐταὶ αἱ εὐχαὶ παρ' ἐμοῦ ἐλαχίστου Λεοντίου ἀρχιερέως / καὶ προέδρου Πρεσπῶν ἐν τῷ Τρυγοβύστῳ ἀχμυ Σεπτεμβρίου ἰνδ(ικτιῶνος) ια.*

Ἄλλα σημειώματα: (φ. 1) *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Β[υζαντίου] (ἀρχ. 19ου αἰ.).*

(φ. 219) *ἔτος μ.Χ. 1607 ὑπάρχει τετράδια νζ (προφανῶς ὁ γραφέας αὐτοῦ τοῦ σημειώματος ὑπολόγισε 4 φύλλα γιὰ κάθε τετράδιο).*

(φ. 224) *αἰιδ' ματου ζ / ἀγόρασα τότε τὸ βιβλίον παρὰ / τοῦ κ(υρί)ου κ(υρί)ου Παρθενίου Συναΐτου / γρόσια τὸν ἀριθμὸν 100! / Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης καὶ Πάριος. (Πίν. 13 καὶ 14).*

5(45) Χαρτ. 19 × 13,7 φφ. 196

ἔτ. 1629

Νομοκάνων [τοῦ τύπου «πάνυ ὠφέλιμον»] σὲ 399 κεφάλαια.

Τίτλος (φ. 1): Συνοδικοὶ κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

φ. 1 Πίνακας τῶν περιεχομένων (περιέχονται οἱ τίτλοι 385 κεφαλαίων).

φ. 16 Προοίμιο. Ἄρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων.

φ. 25 Συνοδικοὶ κανόνες καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Κεφ. α' Ὁ χειροτονῶν παρ' ἐνορίαν σὺν τῷ χειροτονουμένῳ καθαιρείσθω, (φ. 190) κεφ. τζθ' [399] Περὶ πῶς γράφεται ἡ ὁμολογία εἰς διάκον ὅταν τὸν χειροτονῇ ὁ ἀρχιερέας.

φ. 191 Εὐχὴ ἣτις λέγεται ὑπ' ἀρχιερέως ἢ ἱερέως πνευματικοῦ ἐπὶ τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν.

φ. 193 Τοῖς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις ἱερομονάχοις τε καὶ λαϊκοῖς. . . Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις.

φ. 196^v Περὶ πῶς δεῖ εὐρεῖν τὸ ἐωθινὸν καὶ τὸν ἥχον.

Ἡ γραφὴ εἶναι μετρίου μεγέθους, ἀνειμένη, μὲ πολλὰς βραχυγραφίας. Μελάνη μαύρη, ἐξίτηλη στὸ κείμενο καὶ κόκκινη στὰ ἀρχικά, στοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων καὶ στίς ἐνδείξεις τῶν πηγῶν τῶν ἀντίστοιχων κειμένων, οἱ ὁποῖες βρῖσκονται στὴν ὠα τοῦ χφ., κάθετα πρὸς τὸ κείμενο. Ὁ ἀνορθόγραφος γραφέας τοῦ νομοκάνονα εἶναι ὁ ἱερομόναχος Ἀρσένιος. Στάχωση νεώτερη, μὲ καφὲ δέρμα στὴ ράχη. Κατάσταση καλὴ.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 194^v) ἐγγράφη τῷ παρὸν βιβλίον ἐπι χείρας τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀμαθῆ τοῦ ἐν ἱερεσίᾳ Ἀρσενίου ἱερομονάχου ἐν ἔτει [. . .] ἀπο κτήσεως κόσμου ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ σάρκα γενήσεως ἀχθῶ ἐν μηνὶ Ἰουνίου ἱβ ἡμερα 5 τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα.

Ἄλλο σημεῖωμα· (φ. 57^v) 1674 ἐν μηνὶ Ἀπριλίου ἀπεθανε ὁ Μανόλης Γούναρι. (Πίν. 15).

6 (46) Χαρτ. 10 × 6,8 φφ. 76

16ος αἰ. κολοβὸ

1. (φ. 1) Ἱστορία καὶ σύγγραμμα τοῦ Συμεῶν μαγίστρου καὶ λογοθέτου περὶ τοῦ καλλίστου ναοῦ τῆς Θεοῦ Λόγου Σοφίας καὶ πῶς ἐτελειώθη. Ἄρχ. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐβασίλευσε ἔτη τριάκοντα τρία, τὸ δὲ δωδέκατον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔκτισε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν δορομικήν. Τελ. ὁ ὁποῖος εἶναι τὴν σήμερον παλάτιον τοῦ σουλτάν Μεχεμέτη ὁποῦ ἐπῆρε τὴν πόλιν. Στέκονται δὲ ὀλίγα ἀπὸ τὰ κτίσματα ὁποῦ ἔκτισεν ἡ βασίλισσα ἕως τὴν σήμερον ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα. . . ἀμήν.

2. Ἀσκητικὴς διηγήσεις. (φ. 47) Τῆς ὁσίας καὶ Θεοφόρου μητρὸς ἡμῶν Ταϊσίας λόγος πάνυ ὠφέλιμος. Ἄρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες γνήσιοι, βούλομαι ὑμῖν διηγῆσασθαι. Τελ. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆς, ἤγουν τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, τρισὶν ἡμέραις νοσήσασα ἐκκινήθη ἐν δόξῃ, μεθ' ἧς δώη ἡμῖν τῆς κληρονομίας εὐρεῖν. . . ἀμήν. (Πρβλ. BHG³ 1696). (φ. 56) Ἐλεγέ τις τῶν Θηβαίων γερόντων (F. N a u, *Histoires des solitaires Egyptiens*, *Revue de*

l'Orient Chrétien 13 (1908), σελ. 275 - 276). (φ. 39) Τοῦ αὐτοῦ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν λόγος ἕτερος. Ἀρχ. *Ποίω δεσμῶ συνέχεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου μὴ τρέχειν εἰς τὰ κακά*; Τελ. *Πόσον βοηθοῦσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τὰ φέροντα τὴν αἰσχύνην πράγματα*.

Ἡ γραφή εἶναι γωνιώδης, λειτουργική, ἐπιμελημένη, ἀπὸ ἐπιδέξιο ἀλλὰ ἀνορθόγραφο γραφέα. Συχνή χρήση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικά καὶ στοὺς τίτλους. Μελάνη μαύρη ἐξίτηλη. Ἡ στάχωση εἶναι νεώτερη, μὲ δέσμα στὴ ράχη καὶ ἡ κατάσταση τοῦ χφ. εἶναι καλή.

Σημείωμα· (φ. 30^v) *Νεοφητος ἱερομόναχος*. (Πίν. 16).

7 (47) Χαρτ. 29,8 × 20,5 φφ. 87

19ος αἰ.

Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου Στοιχεῖα Μεταφυσικῆς.

(φ. 1) Στοιχεῖα μεταφυσικῆς τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου κυρίου Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου (σὲ 402 παραγράφους: ἕκδ. Στοιχεῖα Μεταφυσικῆς παρὰ Βενιαμὶν Λεσβίου. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ Ἰωάννου Σνεϊρερ, 1820: Γκίνη - Μέζα, ἀρ. 1271).

Τὰ φφ. 36 - 37, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὶς παραγράφους 183 - 187, εἶναι ἄγραφα. Ἡ γραφή εἶναι ταχεία, ἀγροῦκος καὶ δυσανάγνωστη. Ἡ μελάνη ἐξίτηλη, ἔχει βαθύ καφέ χρῶμα. Γραφέας εἶναι ὁ Ἰωάννης Κυδωνιεύς. Τὸ χφ. εἶναι σταχωμένο μὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας καὶ ἡ κατάστασή του εἶναι πολὺ καλή.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 86) *Τέλος τῆς Μεταφυσικῆς παρὰ Ἰωάννου Κυδωνιαῖος*.

8 (48) Χαρτ. 19,5 × 15,3 φφ. 166

18ος αἰ.

Ἑρμηνεῖα σὲ ἀποστολικά ἀναγνώσματα (σὲ παράφραση).

(φ. 1). Ἑρμηνεῖα κατὰ ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν εἰς τοὺς ἀποστόλους ὅπου λέγονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κάθε ἄλλην ἑορτὴν ὄλου τοῦ χρόνου, ἐκ τῆς τοῦ Χρυσοστόμου Ἑρμηνείας κατ' ἐκλογὴν ἐρανισθεῖσα διὰ τὸ εὐμνημόνευτον. Τῇ ἀγία καὶ μεγάλη Κυριακῇ τοῦ Πάσχα εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων. Ἀρχ. *Ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων*, (φ. 166^v) Τελ. *πολὺν περισσότερα θέλει μᾶς ἀγαπήσει καὶ θέλει μᾶς χαρίσει τὴν ἐπουρανίον του βασιλείαν. . . τοῦ τὰ πάντα εἰρηνοποιήσαντος ἀμὴν. Γένοιτο*.

Ἡ γραφή τοῦ χειρογράφου εἶναι ἐπιμελής, ταχεία, φιλολογική. Δὲν γίνεται χρήση ἐρυθρογραφίας. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

Σημειώματα: (φ. 1) *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ[αντίου]. Καὶ τότε τῆς ἐν Ὑδρα Μονῆς τοῦ Π. Ἡλιοῦ*.

9 (49) Χαρτ. 21 × 15,5 φφ. Z + 141 + γ έτ. 1803

Μαθηματάριο (με διάστιχη ψυχαγωγική έρμηνεία).

1. (φ. 1) [Ίσοκράτους, Πρὸς Δημόνικον]. (έκδ. Fr. Blass, Λιψία² 1913, τόμ. Β', σελ. 41).

2. (φ. 6^v) Τοῦ αὐτοῦ, Πρὸς Νικοκλέα περὶ βασιλείας. (β.π., τόμ. Α', σελ. 13).

3. (φ. 23) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως λόγος περὶ προσευχῆς (Migne, PG 50, 775).

4. (φ. 34^v) Λουκιανοῦ Σαμοσατέως περὶ τοῦ ἐνυπνίου, ἦτοι βίος Λουκιανοῦ (έκδ. A. M. Harmon [Loeb] τόμ. 3, σελ. 214).

5. (φ. 47) Κανόνες διαφόρων ἐορτῶν. Ὁ κανὼν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, φ. 55 κανὼν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, φ. 69 κανὼν τῶν ἁγίων Θεοφανίων, φ. 83^v κανὼν τῆς Ὑπαπαντῆς, φ. 90 κανὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, φ. 98 κανὼν τῶν Βαΐων, φ. 105 κανὼν τῆς Μ. Δευτέρας, φ. 107^v κανὼν τῆς Μ. Τρίτης, φ. 108^v κανὼν τῆς Μ. Τετάρτης, φ. 111 κανὼν τῆς Μ. Πέμπτης, φ. 118^v κανὼν τῆς Μ. Παρασκευῆς, φ. 121^v κανὼν τοῦ Μ. Σαββάτου, φ. 130^v κανὼν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, φ. 135 κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς.

Ὁ κώδικας εἶναι ἡμιτελής (έλλείπουν ἡ ψυχαγωγική έρμηνεία ἀπὸ φ. 138^v κέ. καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀρχικά). Λευκά φφ. 22^v, 44^v, 46^v, 68^v. Γραφή ταχεία, ἀγροῖκος, δυσανάγνωστη. Κατάσταση καλή. Τὸ χφ. εἶναι ἀστάχωτο.

Σημειώματα γραφέα: 1) (φ. 89^v) *Τέλος καὶ τοῦ παρόντος κανόνος ὑπ' ἐμοῦ τοῦ Νικολίου Βελισσαροπούλου ἡμέρα Πέμπτη τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.*

2) (φ. 134) *1803 [1803] Φεβρουαρίου 24. Ἐτελήθη ὁ παρὼν κανόνας. Νικόλαος γέγραφα.*

Κτητορικό σημεῖωμα· (φ. Ζ^v) *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ[αντίου].*

10 (50) Χαρτ. 23,2 × 16 σελ. λβ + 436 έτ. 1819

Κατηχήσεις Θεοδώρου Στουδίτου (σὲ παράφραση).

Τίτλος: (σ. α') Βιβλίον κατηχητικὸν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Στουδίτου ἀνέκδοτον, ἐξηγηθὲν μὲν παρὰ τινος διδασκάλου ἀνωνύμου, ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἁθῶνος. Νῦν δὲ μετεγράφη ὑπὸ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Φιλοθέου, προτροπῇ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ καθηγουμένου ἡμῶν κυρίου Εὐθυμίου, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀδελφῶν, αωιθ (1819).

1. (σ. γ') Προεισαγωγικά. [Φιλοθέου ἱερομονάχου] Προοίμιον ἐγκωμιαστικὸν ἐν ᾧ καὶ μικρὸς ἔπαινος ἀπὸ ἰδιωτικῶν χειλέων προσφερόμενος τῷ μεγάλῳ πατρὶ ἡμῶν Θεοδώρῳ τῷ ὁμολογητῇ καὶ Στουδίτῃ. Ἄρχ. Ἡ Παναγία Τριάς ὁ Θεὸς εἶναι ἓνα φῶς ἀπρόσιτον. (σ. ιστ^v) Εὐχὴ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση. Ἄρχ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀνοιξον τὰ ὄψα. (σ. ιζ') Πίνακας τῶν κατηγήσεων. (σ. κθ') Εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Θεόδωρον τὸν Στουδίτην μεγαλυνάριον. (σ. λα') Θεοδώρου Στουδίτη ἐπίγραμμα. Εἰς ἀποτασσομένους (P. S p e c k, *Theodoros Studites, Iamben*, Βερολίνο 1968, σελ. 116). (σ. λβ') Διάφορα χωρία ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή.

2. (σ. 1) Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ ἡγουμένου τῶν Στουδίων, κατηγήσεις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς καὶ ὑποτασσομένους. Κατήχησις α'. Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ. "Ὅτι πρέπει νὰ διάγωμεν μὲ ἀγῶνα εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ ἠξιώθημεν καὶ ἐορτάσαμεν τὸ ἅγιον Πάσχα. (σ. 379) Κατήχησις οβ'. Τῷ Σαββάτῳ τοῦ δικαίου Λαζάρου. Περὶ μνήμης θανάτου καὶ ὅτι ἔλεγχος καὶ κατήγορος μᾶς γίνονται οἱ δαίμονες καὶ πρὸ τῆς ἐξόδου μας. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τί ἄλλο πρᾶγμα ἤθελε γένη τοσοῦτον καλὸν καὶ ὠφέλιμον.

3. (σ. 385) Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ πρέπει μὲ ἀγάπην καὶ εἰρήνην νὰ εὐρίσκονται ἀναμεταξύ τους εἰς τὸ κοινόβιον. . . Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, διδάσκει μας ὁ μέγας Μακάριος καὶ λέγει ὅτι οἱ ἀδελφοὶ χρεωστοῦν μὲ ἀγάπην πολλὴν καὶ καθαρὰν νὰ συγκατοικοῦν (παράφραση τῆς Ὀμιλίας Γ' στὴν ἔκδοσιν τῶν H. D ö r r i e s - E. K l o s t e r m a n n - M. K r o e g e r, *Die 50 geistlichen Homilien des Makarios*, Βερολίνο 1964, σελ. 20 κέ.).

4. (σ. 395) Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὅτι ὁ προσεστὼς ὅταν δὲν ἐλέγχῃ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἔχει μεγάλην κόλασιν. . . Τῇ Τετάρτῃ τῆς Ἀναλήψεως. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, μᾶς διδάσκει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ Ἠθικά του, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐνεπιστεύθη φροντίδα.

5. (σ. 404) Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι πρέπει νὰ φανερώνη ὁ μοναχὸς εἰς τὸν προσεστῶτα ὅλα τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας του. . . Τῇ Δευτέρᾳ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, μᾶς διδάσκει ὁ Μ. Β. ὅτι ὁ ὑποτακτικὸς μοναχὸς ἂν θέλῃ νὰ λάβῃ προκοπὴν.

6. (σ. 408) Τοῦ αὐτοῦ, ἂν ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἀναγκαία εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μέλλει νὰ ζῆ μὲ εὐσέβειαν. . . Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ Μ. Β. μᾶς ἀποκρίνεται λέγοντας ὅτι πὼς εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐγκράτεια, φανερόν εἶναι.

7. (σ. 421) Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου (συμπλήρωση τῆς ἀκολουθίας· περιέχονται τροπάρια τοῦ ὄρθρου, τῆς λιτῆς καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ).

Ἡ σελιδαρίθμηση ἔγινε μὲ τὸ χέρι τοῦ γραφέα. Ἡ γραφή εἶναι ὄρθια, ἐπιμελημένη καὶ χωρὶς συντομογραφίας. Χρήση ἐρυθρογραφίας γίνεται στὰ ἀρχικὰ καὶ στοὺς τίτλους. Λευκὲς σελίδες: 417 - 420 καὶ 433 - 436. Στάχωση μὲ μαῦρο δέμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας. Κατάσταση ἄριστη. Γραφέας τοῦ χειρογράφου, ὅπως δηλώνεται ἤδη στὸν τίτλο (σ. α'), εἶναι ὁ ἱερομόναχος Φιλόθεος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους οἰκιστὰς τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ μετέπειτα ἡγούμενος τῆς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρδας στὴν Πάρο

(Έμ. Σ α γ κ ρ ι ώ τ η, 'Ιστορία τῆς ἐν Πάρω Ἱερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρδας, Πύργος 1926, σελ. 32 - 34). Τὸ ἴδιο ἔργο περιέχεται καὶ στὸ χφ. ἀρ. 10 τῆς Μονῆς Λογγοβάρδας (Ν. Α. Λ ι β α δ ἄ ρ α, Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Πάρω Ἱ. Μ. τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς «Λογγοβάρδας», ΔΙΕΕ 14 (1960), σελ. 375 - 376).

Σημειώματα: 1) (σ. α') Καὶ τότε Εἰθυμίου ἱερομονάχου Β(υζαντίου).

2) (σ. 423) Σὲ ἐπικολημένο τεμάχιο χαρτιοῦ: Ἐδέθη παρὰ Χατζι-Ἡσυχίου ἱερομ(ο-νάχου) καὶ βιβλιοδέτου 1878 Φ(εβρουαρίου) 28.

3) (σ. 423) Κάτω ἀπὸ τὸ ἐπικολημένο χαρτί: Εἰς τοὺς 1841 Σεπτεμβρίου 15 ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Δωρόθεον πρεσβύτερον καὶ τὸν Γρηγόριον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον. Εἰς τοὺς 1841 Σεπτεμβρίου 16 ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Γρηγόριον πρεσβύτερον καὶ τὸν Δωρόθεον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον.

4) (σ. 432) Εἰς τοὺς αωιη [1818] Ὀκτωβρίου ε' ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Θεοδόσιον πρεσβύτερον. Εἰς τοὺς αωιθ' [1819] Μαΐον γ: ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Ἀρσένιον πρεσβύτερον καὶ τὸν Δωρόθεον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον.

11 (51) Χαρτ. 19 × 12 φφ. Δ' + σελ. 113

ἔτ. 1752

Ἐκλογὲς ψαλμῶν σὲ διάφορες ἑορτὲς (Πολυέλεοι).

φ. Γ' - Δ' Πίναξ τῆς Ἐκλογῆς. Σελ. 1 Δαβίδ τοῦ βασιλέως μέλος. Ἄρχ. Μακάριος ἀνὴρ.

Δὲν ἀριθμοῦνται τετράδια. Σελιδαρίθμηση μεταγενέστερη. Γραφή ἐπιμελημένη, γωνιώδης, λειτουργικὴ, δεξιοκλινῆς. Μεγάλῃ χρήσῃ ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικὰ καὶ στοὺς τίτλους. Κατάσταση καλὴ. Στάχωση νεώτερη, ἡμιδερμάτινη.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (σ. 113) Ἐν ἔτει ἀπνβ' τῷ σωτηρίῳ

Κτητορικὸ σημεῖωμα: (φ. Γ') Καὶ τότε Εἰθυμίου ἱερομονάχου Β(υζαντίου).

12 (52) Χαρτ. 28,5 × 19,5 σελ. β' + 131

19ος αἰ.

Ἀκολουθίαι σὲ διάφορους ἁγίους.

1. (σ. 1) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου.

2. (σ. 29) Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.

3. (σ. 55) Ἀκολουθία τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρσνουφίου Ἰωάννου, Σερίδωνος, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου.

4. (σ. 85) Ἀκολουθία τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου καὶ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

5. (σ. 107) Ἀκολουθία τῶν ἁγίων ἐνδόξων μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου.

6. (σ. 125) Τὰ ἐλλείποντα τροπάρια τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου. Ἀντεγράφησαν ἐκ τῶν Μηναίων τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Ἐτυπώθησαν τὸ 1843.

Ἡ γραφή εἶναι ἐπιμελημένη, μετρίου μεγέθους, στρογγυλή, ὀρθία, χωρίς συντομογραφίες. Περίτεχνα ἐγχρωμα ἐπίτιτλα καὶ ἀρχικά. Πρὶν ἀπὸ κάθε ἀκολουθία ὑπάρχουν ὀλοσέλιδες ἐγχρωμες μικρογραφίες ποὺ παριστάνουν τοὺς ὑμνολογουμένους ἀγίους. (σελ. β' τοῦ προφήτη Ἡλία, σελ. 28 τοῦ ἀγίου Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, σελ. 54 τῶν ἀγίων Βαρσανουφίου, Ἰωάννου, Σερίδωνος, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου, σελ. 84 τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου Κύπρου, σελ. 106 τῶν μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου). Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἀριστη. Στάχωση ἀπὸ κόκκινο δέμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας, μὲ ἔντυπες παραστάσεις, σὲ ἐγκόλπιο, τῆς Στάχυσης στὴ μπροστινὴ ὄψη καὶ τῆς Ἀνάστασης στὴν πίσω.

13 (53) Χαρτ. 28,8 × 18 φφ. 58

ἔτ. 1819

Βίος Ἱεροθέου κτήτορος τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

φ. 1 Τίτλος: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου τοῦ ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθω ἀσκήσαντος καὶ ἐν τῇ περιφήμῳ νήσῳ τῆς Ὑδρας σεβασμίως διασωθέντος ἐν ἔτει ρωιγ', συγγραφεὶς παρὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν καὶ τέκνων πνευματικῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ μονὴν τὴν τιμωμένην εἰς τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ἀρχ. Ὁ ὑπεράνθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεός, ὁ πάντοτε ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομῶν τοῦ οἴκειου πλάσματος. Τελ. καὶ πάση τῇ ἐπουρανίῳ στρατιᾷ τῶν νοερῶν δυνάμεων καὶ μετὰ τῶν ἀπαξαπάντων τῶν ἀγίων εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Ἡ γραφή εἶναι βιαστική, ὀρθία, γωνιώδης. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη μὲ προσθήκες καὶ διορθώσεις λέξεων καὶ φράσεων στὸ κείμενο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γραφέα καὶ ἄλλους μεταγενέστερους γραφεῖς. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι πολὺ καλὴ καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 58) Ὁ παρὼν βίος ἐτελειώθη ἔτος ρωιθ. Φεβρουαρίου ζ κατὰ τῷ Σάββατον τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπάντων ἀγίων πατέρων ἡμῶν. Παρὰ τοῖς ἐν θεῶν περιλειμένῃς καὶ ταπεινῆς διάδος Εὐθυμίου καὶ Φιλοθέου καὶ τοῖς λοιποῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος Κοσμᾶ, Θεοδοσίου, Δωροθέου, Σάββα, Ἰλαρίου, Γερασίμου, Δοσιθέου, Ἱεροθέου, Συμεῶν καὶ Γεδεῶν. Οὗτοι εἰσεῖν οἱ ἐξ Ἀγίου Ὁρους ἐλθόντες ἐνθάδε καὶ ἀνεγίραντες τὴν σεβασμίαν μονὴν ταύτην. Ἀόξα τῷ Θεῷ Ἀμήν.

14 (54) Χαρτ. 19,5 × 13,8 φφ. 118

19ος αἰ.

Μεταφυσικὴ Βαυμάιστερ.

φ. 2 Τὰ πρὸ τῆς μεταφυσικῆς εἰωθότα προλέγεσθαι, ἐνθα καὶ περὶ τῆς φύσεως. κεφ. Α'. Ἀρχ. Φιλοσοφία τὸ θεϊότατον ἅμα καὶ κάλλιστον τοῖς ἀνθρώποις εἶναι μάθημα. φ. 117 κεφ. τιστ. Ἀρχ. Ἐξ ὧν περὶ Θεοῦ εὐρήκαμεν ταῦτα ἀνατρέχει τὰ πορίσματα (Μετάφραση ἀπὸ τὰ λατινικὰ τῆς Μεταφυσικῆς τοῦ Φρειδ. Χρ. Baumeister ἀπὸ τὸν Δημήτριον Ν. Δάρβαρη. Βλ. Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, σελ. 564 - 565).

Γραφή ἀγροῖκος, ταχεία. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἀριστη καὶ ἡ στάχωση ἡμιδερμάτινη.

Κτητορικὸ σημεῖωμα: φ. 1 *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ(αντίου).*

15 (55) 23 × 17,5 φφ. 53

19ος αἰ.

Κατάστιχο ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

φ. 1. Εἰς δόξαν Χριστοῦ † 1815 Μαρτίου 1. Κατάστιχον τοῦ ἐν Ὑδρα νεοκτίστου μονυδρίου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τῶν κυριωτέρων ἐσόδων τε καὶ ἐξόδων εἰς τὰς οἰκοδομὰς καὶ κτήματα.

Τὸ κατάστιχο περιέχει ἐγγραφὰς ἀπὸ 1 Μαρτίου 1815 ὡς τὸν Αὐγούστο τοῦ 1835. (φ. 1^v - 2^v): ἔσοδα 1815 - 1834· φ. 7^{r-v}: ἔσοδα 1834 - 1835· φ. 4 - 6^v καὶ 8 - 14: ἐξοδα τῆς ἐκκλησίας 1815 - 1833· φ. 19 - 53: ἐξοδα τῆς μονῆς σὲ κτήρια καὶ κτήματα 1815 - 1835).

Τὸ χειρόγραφο, γραμμμένο ἀπὸ διάφορους γραφεῖς, ἔχει πολλὰ λευκὰ φύλλα. Ἡ κατάσταση του εἶναι καλὴ καὶ ἡ στάχωση ἀπὸ δέρμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

16 (56) Χαρτ. 33,4 × 23,8 σελ. 276

19ος αἰ.

Κῶδιξ τῆς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας 1838 - 1846.

1. (σ. 4 - 5) Ἁγία λείψανα, ἱερὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκευὴ τῆς μονῆς.

2. (σ. 12 - 15, 26 - 44, 54 - 55, 59, 70 - 71, 76). Κτήματα ἀκίνητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

3. (σ. 146, 150, 154, 158, 162) Ἀπογραφὴ ζώων μονῆς (ἐτῶν 1838 - 1846)

4. (σ. 172) Μεταγραφὴ χρεῶν Ἱ. Μονῆς καὶ ἐξοφλήσεις τόκων.

5. (σ. 250 - 251) Τὸ προσωπικὸν τῶν εὐρεθέντων μοναχῶν (1838 - 1846).

6. (σ. 260) Περίληψις τῶν εὐρεθέντων ὑπηρετῶν ἐκάστου ἔτους (1838 - 1846).

7. (σ. 266) Τὸ προσωπικὸν τῶν κατὰ καιροὺς εἰσερχομένων ὑπηρετῶν (1838 - 1846).

Πολλὰ λευκὰ φύλλα. Τὸ χειρόγραφο, γραμμμένο ἀπὸ διάφορους γραφεῖς, διατηρεῖται σὲ ἀριστη κατάσταση καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ δέρμα.

Σημεῖωμα στὸ πρῶτο παράφυλλο: *Τὸ παρὸν βιβλίον περιέχει σελίδας διακοσίας ἐβδομήκοντα ἕξ, ἧτοι ἀρ. 276 καὶ χρησιμεύει διὰ Μέγα Κώδικα τῆς ἐν Ὑδρα μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ· 12 Αὐγούστου 1838. Ὁ ἡγούμενος· Εὐθύμιος ἱερομόναχος. Οἱ σύμβουλοι· Δωρόθεος ἱεροδιάκονος, Ἀγάθων μοναχός.*

17 (57) Χαρτ. 35,2 × 23,8 φφ. 60 19ος αί.

Πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

Περιλαμβάνει ἐγγραφές ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1838 ὡς τὸ 1862.

Πολλὰ λευκὰ φύλλα. Γραφή διαφόρων γραφῶν. Τὸ χειρόγραφο διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ δέρμα.

18 (58) Χαρτ. 30,8 × 21,5 φφ. 120 19ος αί.

Κτηματολόγιο τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

Καταγράφονται οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1838 ὡς τὸ 1846.

Πολλὰ φύλλα λευκὰ. Τὸ χειρόγραφο γραμμμένο ἀπὸ διάφορους γραφεῖς διατηρεῖται σὲ ἀριστη κατάσταση.

ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

1. Χαρτ. 21,6 × 15 φφ. 135 19ος αί.

Εἰρμολόγιο.

φ. 1. Τὸ καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον ἐν ᾧ περιέχονται πάντες οἱ μελοποιηθέντες καλοφωνικοὶ εἰρμοὶ εἰς τὰς παρελθούσας τρεῖς ἑκατονταετηρίδας. Ἐξηγηθέντες παρὰ τῶν μουσικοδιδασκάλων Γρηγορίου τοῦ Λαμπαδαρίου καὶ Χουρμουζίου, κατὰ τὴν παράδοσιν Πέτρου Λαμπαδαρίου καὶ Πέτρου τοῦ Βυζαντίου. Ἔτι δὲ κρατήματα κατὰ τοὺς ὀκτῶ ἤχους ἀνήκοντα ἐκάστῳ εἰρμῷ ἐν ᾧ δεῖ ψάλλεσθαι.

Γραφή ἐπιμελημένη, ταχεία, μὲ μεγάλη χρῆση ἐρυθρογραφίας. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἀριστη καὶ εἶναι σταχωμένο στὴ ράχη μὲ δέρμα.

2. Χαρτ. 20,5 × 15 φφ. Β + 181 ἔτ. 1830

1. (φ. 1) Συλλογὴ ἰδιομέλων καὶ ἀπολυτικίων καὶ ἄλλων τινῶν μελῶν τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν τοῦ ὄλου ἑνιαυτοῦ, τοῦ τε Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου μελλισθέντων παρὰ Μανουὴλ πρωτοψάλτου, ὡς ψάλλονται ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

2. (φ. 127) Εἰρμολόγιον σὺν Θεῷ ἀγίῳ περιέχον τοὺς εἰρμούς τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν τοῦ ὄλου ἑνιαυτοῦ συντεθὲν δὲ παρὰ κυρ Πέτρου τοῦ Βυζαντίου.

3. (φ. 181) Ἀπὸ μεταγενέστερο γραφέα. Πολυχρονισμὸς μελοποιηθεὶς καὶ τονισθεὶς ὑπὸ Χαρχαλάμπους Φλωροπούλου (ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων Γεωργίου τοῦ Α' καὶ Ὀλγας).

Ἡ γραφή τοῦ χειρογράφου εἶναι γρήγορη, ἀλλὰ ἐπιμελημένη, μὲ χρήση ἐρυθρογραφίας. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι σταχρωμένο μὲ δέρμα ἐπάνω σὲ ξύλινες πινακίδες.

Σημειώματα τοῦ γραφέα: (φ. 126) *Τῆ 9 Δεκεμβρίου 1830 Ὑδρα.*

(φ. 180) *Ἐργόφη παρ' ἐμοῦ Μιχαὴλ Ἀντωνίου Κάλλου Ὑδρέου τῷ 1830 κατὰ μῆνα Δεκέμβριον.*

ΜΕΤΟΧΙ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

1. Χαρτ. 33 × 22,5 φφ. 10

19ος αἰ.

Ἀκολουθία νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Χίου.

φ. 1 Μηνὶ Νοεμβρίῳ κστ' μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Χίου τοῦ κατὰ τὸ ρωζ [1807] ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἐν ταῖς Κυδωνίαις ἀθλήσαντος. φ. 6 - 8^v Τὸ συναξάριο (BAG, σελ. 86).

Ἡ γραφή εἶναι ὀρθία, ἐπιμελημένη, χωρὶς χρήση συντομογραφιῶν. Ἐπίτιτλα ἐγχρωμα καὶ πλούσια ἐρυθρογραφία. Τὸ χειρόγραφο εἶναι ἀστάχωτο, ἀλλὰ διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση.

Σημείωμα σὲ δίστηλο: (φ. 5).

*Ἡ φυλλὰς αὕτη ἦν ὁρᾶς καλέ μου ἀναγνώστα
ἐργόφη διὰ συνδρομῆς καὶ ἔξοδα κάμποσα
τοῦ χρηματίσαντος ἐδῶ πρόην ταξιδιώτου
προηγούμενου εὐλαβοῦς πάνυ καὶ Λαυριώτου
ἐκείνου τοῦ γνωστοῦ ὑμῖν παπᾶ κὺρ Εὐθυμίου
χρόνους ὧδε διέτριψε, πνευματικοῦ Λεσβίου
παρ' οὗ καὶ ἀφιέρωται εἰς τοῦτον τοῦ ὁσίου
θαυματοργοῦ πατρὸς ἡμῶν ναὸν Ἀθανασίου
ἐνδον κειμένου πόλεως τῆς περιφήμου Ὑδρας
εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἅμα καὶ σωτηρίας
τῶν ἀνυμνούντων εὐλαβῶς καὶ ἀναγνωσκόντων
ἔχουσι καὶ τὸν ἅγιον πάντοτε βοηθὸν των.*

Γιὰ τὸν Εὐθύμιο Λαυριώτη βλ. Ἀ. Λιγνοῦ, *Ἱστορία τῆς Νήσου Ὑδρας*, τόμ. 1, Ἀθήνα 1946, σελ. 198. Τοῦ ἴδιου, *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, τόμ. 14, σελ. 193 - 195.

2. Χαρτ. 33 × 22,5 φφ. 12

19ος αἰ.

Ἀκολουθία ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη.

φ. 1 Μηνὶ Ἰουλίῳ ε' μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ. Στὰ φφ. 6 - 11 οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς (πρβλ. Ἀθ. Κ ο -

μίνη, *Υμνογραφικά εἰς ὄσιον Ἀθανάσιον τὸν Ἀθωνίτην*, ΕΕΒΣ 32 (1963), σελ. 275 - 276 καὶ σελ. 302 - 303).

Ἡ γραφή ἴδια μὲ τοῦ χειρογράφου ἀρ. 1. Πλούσια ἐρυθρογραφία στὰ ἀρχικά καὶ τοὺς τίτλους. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

3. Χαρτ. 20,6 × 13 φφ. 40

18ος αἰ.

Ἀκολουθία ἀγιασμοῦ καὶ διάφορες εὐχές.

1. (φ. 1) Μικρὸς ἀγιασμὸς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

2. (φ. 9) Εὐχαὶ διαφόρων ἀγίων κατὰ νόσων βοῶν καὶ ἐτέρων φυτῶν καὶ ἀρούρων. φ. 9 Εὐχὴ τοῦ ἀγίου Μιχαὴλ Συνάδων εἰς τὴν πληγὴν τῶν ἀκρίδων. φ. 10 Εὐχὴ ἱκετήριος λεγομένη ἐπὶ πάσῃ πληγῇ. φ. 12^v Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποίμνην (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 589) φ. 13. Εὐχὴ εἰς κῆπον, εἰς ἀμπελῶνας καὶ εἰς χωράφια (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 554). φ. 13^v Εὐχὴ λεγομένη ἐπὶ πᾶσαν ὀπώραν καὶ σταφυλὴν. φ. 14 Εὐχὴ ἱκετήριος λεγομένη εἰς τὰς ἀκάρπους ἐλαίας. φ. 15 Εὐχὴ τοῦ ἀγίου Μοδέστου εἰς πᾶσαν νόσον βοῶν καὶ παντὸς κτήνους. φ. 16 Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι κάμινον (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 571). φ. 16^v Εὐχὴ ἐπὶ δυσκρασίας ἀέρων καὶ κλύδωνα θαλάσσης (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 636 - 637).

3. (φ. 17) Ἐκλογαὶ ψαλλόμεναι μετὰ τὸν πολυέλαιον εἰς πάσας τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς καὶ τῶν ἀγίων.

4. (φ. 38) Εὐχὴ εἰς τὰ κουκούλια. Ἀρχ. *Βασιλεῦ ἔψιστε καὶ ἐπουράνιε Θεέ.*

5. (φ. 39) Εὐχὴ τοῦ Μιχαὴλ Συνάδων εἰς τὴν πληγὴν τῶν ἀκρίδων. Ἀρχ. *Σοὶ προσπίπτομεν ἅγιε.*

Ἡ γραφή εἶναι πολὺ ἐπιμελημένη, ὄρθια, λειτουργικὴ. Γίνεται μεγάλη χρῆσις ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικά καὶ στοὺς τίτλους. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι καλὴ καὶ εἰνασταχωμένο πρόσφατα μὲ δέρμα.

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΥΔΡΑΣ

1. Χαρτ. 23,5 × 16 φφ. 146

19ος αἰ.

Χρησμολόγιο-Βροντολόγιο.

φ. 1 Λόγος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου Πατάρων περὶ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν. Ἀρχ. *Κατὰ τὴν θεόλεκτον φωνὴν τοῦ εὐαγγελίου.*

φ. 4 Ὀπτασία Ἀγαθαγγέλου Ἱερωνύμου ἐπὶ τὰ ἔτη 1279 (Π. Δ. Στεφαννίτζη Λευκαδίου, *Συλλογὴ διαφόρων προρρήσεων...*, Ἀθήνα 1838, σελ. 143 - 199).

φ. 26 Χρησμός Ταρασίου πατρ. Κωνσταντινουπόλεως (χωρίς τὴν ἐξήγηση· V. Benešević, *Catalogus codicum... qui in monasterio sanctae Catherinae in Monte Sina asservantur*, τόμ. I, σελ. 533 - 541).

φ. 27 Ὅραμα Ἡσαίου τοῦ προφήτου. Ἄρχ. Ὁ ἀμπελῶν Κυρίου Σαβαὼθ οἶκος Ἰσραὴλ ἐστι.

φ. 29 Κατάλογος σουλτάνων.

φ. 30 Χρησμοὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντινουπόλεως περὶ ἐρημώσεως καὶ ἀναστάσεως αὐτῆς (Migne, PG 107, 1129).

φ. 40 Γράμματα ὅπου ἔγραψαν τινὲς ἅγιοι εἰς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὸν τάφον. Ἄρχ. *Τῇ πρώτῃ τῆς ἰνδίκτου ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσμαήλ.*

φ. 42 Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ παντοτινοῦ Καλανδαρίου καὶ ἄλλων τινῶν ὑποθέσεων (ἀπὸ τὸ ἔτος 1722 ὡς τὸ 2281).

φ. 57 Σφαίρα τῶν πλανητῶν.

φ. 78 Ἡρακλείου τοῦ σοφοῦ Βροντολόγιον καὶ Σεισμολόγιον τῶν ζωδίων ἐκ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀστροκινήσεως καὶ ἄλλα.

φ. 88 Περὶ γεννήσεως βρεφῶν εἰς τὰ δώδεκα ζώδια.

φ. 126 Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

φ. 127 Πίναξ περιεχομένων.

φ. 141 Διάλογος ἐν ᾧ εἰσάγεται ὁ ἁμαρτωλὸς τῆ Θεοτόκῳ Πορταίτιση διαλεγόμενος καὶ τυχεῖν σωτηρίας δεόμενος, κατ' ἀλφάβητον. Ἄρχ. *Ἀνύμφευτε, Θεόνυμφε οὐρανοῦ γῆς Κυρία.*

Ἡ γραφὴ εἶναι ἀγροϊκὸς καὶ δυσανάγνωστη, μὲ χρήση ἐρυθρογραφίας. Ὁ γραφέας ἀνορθόγραφος. Τὸ χειρόγραφο κοσμεῖται μὲ ὀλοσέλιδες ἄτεχνες παραστάσεις ποῦ σχετίζονται μὲ τὸ περιεχόμενον τῶν κεφαλαίων τοῦ χρησμολογίου. Βρίσκεται σὲ καλὴ κατάστασι καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

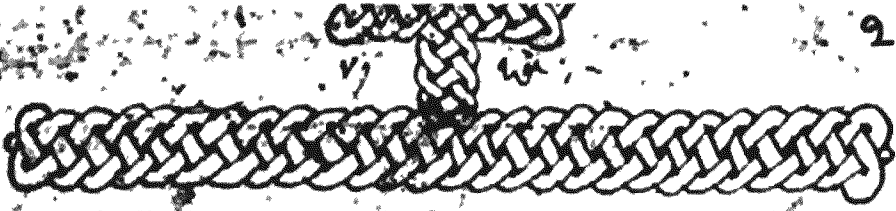
Κτητορικὸ σημεῖωμα: (φ. 146^v) *Ἐτοῦτο τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ Πέτρου Κ. Δ. Ἀνδρέα.*

† περικρίτου ἡτοιμασθέντος τοῦ ἰσχυροῦ πάντας συμ-
 παθῆς ἐν αὐτῷ πνεύματι τοῦ ἰσχυροῦ χριστοῦ
 ζεταί^{ον} εἶ^{ον} κ^{ον} α^{ον} ματθαί^{ον}
 † Π^{ον} ρί^{ον} πι^{ον} τὸν κ^{ον} ρ^{ον} ἡτοιμασθέντος τοῦ ἰσχυροῦ αὐτῷ
 τὸν δίκαιο κ^{ον} ρ^{ον} ἡτοιμασθέντος τοῦ ἰσχυροῦ χ^{ον} ρ^{ον}
 ἐν αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 καὶ ἀρετῶν· ἀρετῶν πό^{ον} λ^{ον} π^{ον} τ^{ον} ἀδ^{ον} ρ^{ον} ο^{ον} κ^{ον} τ^{ον}
 δίκ^{ον} αὐ^{ον}· καὶ αὐτῶν ἡτοιμασθέντος τοῦ ἰσχυροῦ
 ἐν αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 θεοσώ^{ον} κ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 ἀ^{ον} π^{ον} π^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 θεοσ^{ον}· τοῦ θεοῦ χρ^{ον} ο^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 ο^{ον} χρ^{ον} ο^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 ἰσχυροῦ ἀρετῶν· ἀρετῶν πό^{ον} λ^{ον} π^{ον} τ^{ον} ἀδ^{ον} ρ^{ον} ο^{ον} κ^{ον} τ^{ον}
 τοῦ χ^{ον} ρ^{ον}· Π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον} αὐτῷ π^{ον} ρ^{ον}
 ἰσχυροῦ ἀρετῶν· ἀρετῶν πό^{ον} λ^{ον} π^{ον} τ^{ον} ἀδ^{ον} ρ^{ον} ο^{ον} κ^{ον} τ^{ον}

ον ον
 κε ε β
 ματθαί^{ον}

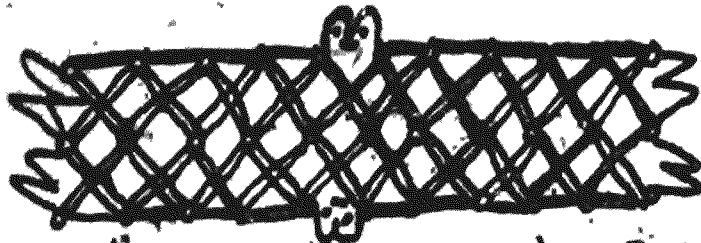
Μονη Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας, χφ. 4(44), φ. 18

Ἐπισημασθηκαὶ ἀνομιλῆν ἐπὶ ῥαχί, ἢ τῶν
πρὸς ἁγίων μύησι· τοῦ μὲν Λαχαριὸν εἰς ἄλλον μὴ

Κεἶπὺ, χεῖ οὐὸς κίμοσν, υἱὲ κ' λφῶ·
τοῦ ἁγίου τοῦ ζωῆτος· ποιμὴν κ' ἡ
ἀμνῶν, ὁ ἀέρον τὴν ἀμαρτίαν τῶ
κόσμου· ὁ ἔδωκεν τοῖς δούλοις χρεῖ·
εὐφραδίαις χαρκοσάμβρος, κ' τῆ
ἀμαρτολῶ γυναικί, τὴν ἀφεί·
ση τῶν ἀμαρτιῶν δ' οὐ·
ὁ κ' ἰάσθη τὸ παραμτικῶ
δορκοσάμβρος, αὐτῆ ἀφείσθ

Μονὴ Προφήτου Ἑλίου Ὑδρας, χφ. 4(44) φ. 220.

Θ δε λόγιος τοῖς λογισμοῖς τῶν αἰμάτων,
 ὁ φάλαγγις τῶν ἀγαθῶν τῶν αἰμάτων,
 καὶ ἐπιπέδιος, ταπεινὸς καὶ ὑπερήφανος.
 ἡ δὲ ἔσθλα τοῖς ποιητέσι καὶ οἰκιστοῖς σὺν ὁμοίως
 ἀφ' ἑαυτοῦ. δεόμιος καὶ ἐκείνη ἔσθλα, ἵνα
 δώσῃ αὐτῶν λόγον κῶ δῶσ, ἡ δὲ ἔσθλα οὐ θῶσα =
 ἀπὸ τῆς περὶ ἑαυτὸν ἑσῶτον. περὶ παύσης.
 ὁ φάλαγγις τῶν νηστῶν καὶ ἑσῶ δὲ καὶ ἡ φάλαγγις
 κερῶν τοῦ ὄντι αὐτῶν καὶ ἑσῶς οἱ θῶοι καὶ νῆσται
 ἀφ' ἑαυτῶν ἵνα ἐξ ἑαυτοῦ ἐκείνη καὶ
 τοῖς ἀλλοῖς ὅτι ἑσῶ ποιῆσαι. ἡ δὲ αὐτὸς ἀκρα
 τῆς καὶ φιλήδονος ὡν πῶς τοῖς ἐσῶ οἱς αὐτῶν τὴν
 ἐσῶ καὶ ἐξ αἰ. ἀλλοῖς καὶ ποῖος ἑσῶς ἑσῶ ὑπακού
 σῶ αὐτῶν οἱς ἐσῶ ἐξ αἰ, ὁρῶν αὐτῶν ἀσῶτο,
 τῶν ἐσῶ ἑσῶτα, καὶ ἑσῶς ἐσῶ ἐσῶτα καὶ με
 ἑσῶν. ἡ αὐτῶν ἐσῶ καὶ ἑσῶ αὐτῶν οὐ καὶ ἐσῶ ποῖ

